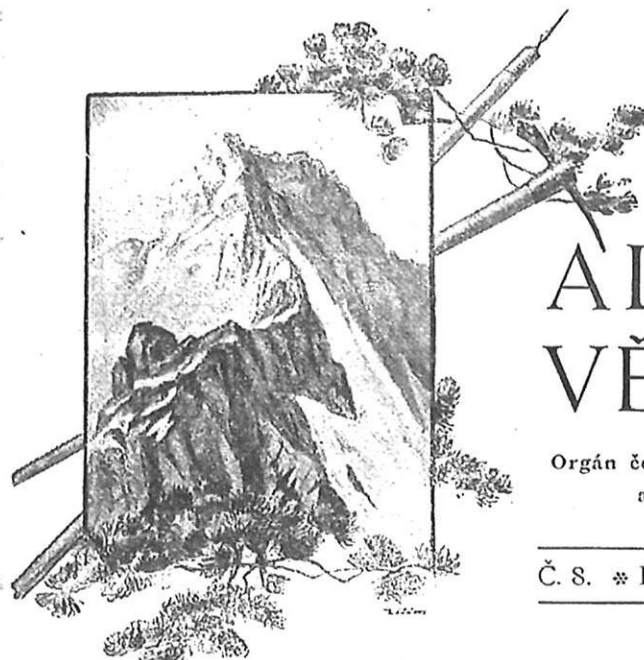

ALPSKÝ VĚSTNÍK

Orgán českého odboru slovinského
alpského družstva.

Č. 8. * KVĚTEN 1904. * R. VI.

Povšechná orientace v Slovanských Alpách.

Napsal prof. dr. K. Chodounský.

I.

Tyto řádky mají cíl pouhé zběžné informace po některých částech Slovanských Alp, sloužiti mají k rychlému přehledu a neobsahují detailních výpisů, které si musí čtenář doplniti použitím našich publikací Saviňské Alpy a Julské Alpy (v komisi knihupectví Řivnáčova), k čemuž podotýkáme, že neexistuje podrobnějších a spolehlivějších cestopisů jinojazyčných.

Cestování a pobyt v Slovanských Alpách jest průměrně lacinější než v Solnohradsku a Tyrolsku, úplný komfort pouze v některých hotelích na Bledu, v Trbiži a v turistickém domě na Bochyňském jezeru.

Dobré, však jednodušší opatření nalezne turista v Jezersku, v Kráňské Goře, v Bovci, v Rablu — jinde prosté, však vždy čisté hostince, všude s prostou úpravou ložní.

V Slovanských horách stýkají se pracovní pole tří družstev alpských a sice slovanského, německo-rakouského a italského, která zde velkým nákladem vystavěla síť dobrých cest a stezek i dostatek ochranných chat ve vysoké poloze (z nichž 17 slovanských) a postarala se o pověřené vůdce, kteří jsou v hlavních východištích horských (Mojstrána, Bled, Kráňská Gora, Rabl, Log, Staré Fužine, Jezersko a j.) turistům k dispozici.

Jest pravda, že se lze i v těchto slovanských krajinách němčinou protlouci, však výhodnější a konečně i žádoucnější jest, aby český turista se obeznámil dříve poněkud se slovinským jazykem.

II. Nezbytné požadavky.

Každý výstup na alpské výšiny vyžaduje jistou míru statečnosti i vytrvalosti, a každý výstup ukládá turistickou úpravu. Jen zdravý a dobrý chodec užije v plné míře slasti horské toulky, kdežto jinak únava a skleslost připraví jen zklamání. Pouti do vysokých hor nedají se srovnávat s procházkami po českém, krotkém terrainu, ani naše Krkonoše a Šumavu nevyjímajíc.

Kdo se však zde osvědčil, kdo ztuhl svalstvo túrami po vlasti, nechť klidně jde do hor a ručím, že se stápeti bude v nepoznané dosud rozkoši, vyplní-li i podmínky, které níže klademe.

První jest turistická úprava, o níž naše bodrá veřejnost otírá svůj vtip a kterou považuje za hotový »flanc«.

Nejnezbytnějším a nejskromnějším požadavkem jsou kované boty a dlouhá hůl opatřená bodcem. V obyčejných perkách je pouť v horách křížovou cestou, neboť noha pociťuje kostřatost stezky a udá-li se (což pravidlem) sestupovati anebo vystupovati drobným štěrkem tak nějakou hodinu — snadno sejmeš pak nártu od podešve. Velká část turistů neví, že pro horské túry jest nutná bota okovaná, a domnívá se, že stačí, dá-li si vrazit před výstupem několik cvoků do pražské vycházkové obuvi. Takové »kování« jest horší než žádné, neboť usnadňuje sklouznutí, zejména ve skalním, hladším terrainu, právě tam, kde rádně okutá bota chodce zabezpečuje.

Veliká část nešťastných příhod v Alpách právě rok co rok bývá zaviněna tím, že turista neměl okutých bot, proto nechť si je opatří každý, kdo do hor hodlá, přede vším jiným. Jsou těžší, avšak zvykneme jim prvním krokem a přesvědčíme se, jak dobře, lehce a bezpečně se v nich vykračuje. Boty musí býti volné a záhodno je před odjezdem do hor trochu je vyšlapati.

Výhodným je do hor bráti jen co možná tlusté vlněné punčochy; právě nováčka charakterisuje, že obleká z turistické naivnosti co možno nejtenší ponožky. Jen tlustá punčocha dovede uchrániti nohu od tlaku při dlouhotrvajících pochodech a konečně se tu noha tak nepotí.

Ostatní úbor nechť volí turista po své vůli; avšak v rozhodné výhodě je ten, kdo se podrobí dressu zkušeností ustálenému. Krátké kalhoty ke kolénům, volné sakko z lodenu, lehký, měkký klobouk plstěný, vlněná lýtka a tricotové košile jsou úborem nejvýhodnějším; praktickými jsou koženky — však mnoho turistů bojí se holých kolenu.

Dámy musí sobě vedle horských bot opatřiti lodenový šat, upravený k vysokému vypnutí; v dlouhé sukni nelze jíti na vlastní horské túry — ba dlouhé sukně jsou, jak při výstupu tak i při sestupu přímo nebezpečny. Při větší horské túře má se dáma zříci i slunečníku i deštníku — neboť tu jest nezbytno, aby hole nedala z ruky, a proto at

dáma, která se bojí slunečního paprsku nebo krůpěje dešťové, raději zůstane v údolí. Před ožehnutím chrání úplně natření obličej, šije a uši vaselínem, po případě, neběželi-li o výšiny přes 2000 m, napudrování rýžovou moučkou.

Největší potěšení způsobuje nováčkům dlouhá horská hůl — kterou přijímají spíše jako odznak, než jako něco naprosto nezbytného, což se pozná teprve delším cvikem.

Hůl usnadňuje a zabezpečuje výstup i sestup po příkrých stráních, a proto musí být: 1. dlouhá, 2. silná tak, aby plnou tíží člověka snesla, a 3. ocelovým ostnem opatřená — k eventualnímu zakotvení. Upotřebením hole v různých situacích nelze v této krátké črtě vypisovati.

Nejelementárnějším požadavkem jest, aby turista věděl, že při traversování příkrých svahů musí hůl opírat o stráž a nikdy v onu stranu, kde je sráz — a přece bez výminky činí nováček poslední.

Kdo vykonává přechody a delší túry alpské, musí s sebou bráti mimo lodenový plášť teplé rukavice i různé potřeby, jako prádlo, toaletní věci, lékárníčku, potravu a p.

Zpravidla neobtěžujeme vůdce přílišným nákladem a nesme si alespoň část věcí sami. Proto si opatříme ruksak, který se nese nepoměrně snadněji, než každý tornistr.

Dotkli jsme se jen věcí zhoř nezbytných — neboť turista rutinovaný má větších potřeb — avšak pro toho tyto řádky nepíšeme — leč ujišťujeme, že celý úspěch túry závisí na řádné výpravě.

Máme za vhodné upozorniti, že je velice nevhodno po čas pochodu posilovati se lihovými nápoji, na př. vínem, tím méně koňakem neb pod. Zkušenost i theorie dokázala, že tím jen výkonnost trpí a že se únava nenapravitelně zmáhá. Za to volno jest pít vody — i nejstudenější — pokud hrdlo ráčí a kdykoli, i když jsme zapoceni a chceme-li si po osvěžení vodou odpočinouti. Není zbytečná tato poznámka, neboť u nás se věří, že si pitím vína anebo piva při pochodu dodáváme síly.

Ke konci podotýkáme, že nováček nemá na žádný výstup jíti bez vůdce, kterého má považovati za soudruha, a nikoli za najatého sluhu.

Jest nutno, aby každý se opatřil mapami rakouského generálního štábu všech oblastí, které k návštěvě volil, jakož i našimi publikacemi (Saviňské Alpy, Julské Alpy v komisi knižkupectví Rívnače).

III.

Slovanské Alpy rozčleňují se na několik samostatných skupin a sice na Alpy Julské, Saviňské, Karavanky, část Karnských Alp a Kras; jsou to vesměs hory vápencové, podobného charakteru jako Alpy Solnohradské, severních Tyrol a jižních Bavor.

Kras, návštěvován jest pouze k vůli velkolepým jeskyním krápníkovým v Postojné a v Škociánu, ač i ten vykazuje v některých svých částech půvabné horské partie; jádrem slovanských Alp jsou však především Alpy Julské a Saviňské s Karavankami, vynikající romantikou, roz-

sáhlými lesy, jezery, vodopády a poskytující jak turistovi, který se obmezuje na pochody údolní, tak i takovému, jenž hledá mírné, obtížné, nejtěžší problémy lezecké nejbohatší a nejděčnější příležitost k cviku i k přírodním požitkům.

A) Julské Alpy.

Julské Alpy rozkládající se od východu k západu mezi Bledem a Chiusa Forte v Itálii člení se na skupinu Triglavskou, Razorskou, Manhartskou, Višskou a Kaninskou, z nichž každá má svůj osobitý ráz.

Skupina Triglavská s nejvyšším vrcholem Triglavem (2865 m), na jehož severním štítu leskne se ledovec, jest kulminací slovanských Alp. Výstup na Triglav jest umožněn dobře stavenými stezkami z osmerna stran, vyžaduje vždy větší míru vytrvalosti, některé směry také vyškolnosti. Ač jsou stezky (až na cestu Kugyho) značeny, jest každému, kdo první návštěvu koná, vůdce nezbytný. Poměrně nejsnadnější jsou výstupy z Mojstrány a sice: 1. údolím Kotu nebo Kermy, 2. z Bledu přes Kraňskou dolinu na Velopolje, 3. výstup od Bochyňského jezera neb ze Staré Fužine či Sredné Vasi na Velopolje. 4. Nová stezka slovanská z údolí Vrat jest bezpečná, však závratná. Všecky cesty se soustřeďují při slovanské ochranné chatě na Kredarici (2500 m), dobře zařízené a hostinstvím opatřené a s velkolepým rozhledem, odkud se koná nejlépe za časného jitra výstup na štít. Stezka po jeho ostrém hřebenu jest úplně zabezpečena, vyžaduje však bezzávratnosti.

Mimo chatu na Kredarici má slov. družstvo i velkou letos dohotovenou ve Vratském údolí ve výši 1000 m »Aljažův dům« 3 hodiny od Mojstrány a menší, však pěknou chatu Vodníkovu na Velopolju (1700 m) se skvostným okolím.

Kdo jde na Triglav z Mojstrány, volí sestup přes Velopolje k Bochyňskému jezeru velkému a krásnému (jezerní koupele a lodice), na jehož lesnatém břehu stojí »Turistický dům«, výborný, s cenami vyššími.

Od jezera 1 hod. pochodu do Bystřice, odkud snadný výstup i pro nerutinané na Černou Prst (1845 m) slov. značenou cestou; pod štítem slov. Orožnova chata s hostinstvím; rozhled proslavený; hora botanicky zajímavá.

Od Bochyňského jezera možný přechod přes salaše Govnač sedlem mezi oběma Bogatiny k salašům Duple a na Krn (2246 m), [celkem 10 hod.] poslední vypnutou baštu Triglavské skupiny k jihu s rozhledem překvapujícím. Na Krnu slov. chata Trillerová uzavřená — natno opatřiti si klíč. Sestup do Kobarida.

*

V skupině Manhartské lze vyškolnějším doporučiti výstup na Mangart (2678 metrů), vysoce zajímavý a vděčný, poměrně nejsnadnější cestou z Rablu na Preděl, odkud k mangartské něm. chatě (hostinství); z chaty k Travnickému sedlu a za 2 hod. na štít; výstup s vůdcem — na štítu dost příkré partie a skloněná sněhová pole. Vyškolenější může volit příkrý, místy exponovaný sestup od Travnického sedla k rozkoš-

ným jezerům Klášňským, jejichž návštěvu nikdo opominouti nemá (ze stanice Belapeč na dráze Trbiž-Lublaň dosíci jich lze za malé půlhodiny půvabnou procházkou svěžím lesem podle bystřiny).

*

Višská skupina. Vyniká-li Triglavská skupina mohutností forem, výškou, široce zasněženými úvaly, ledovcem a p., lze zváti Višskou přímo perlou Julských Alp. Pohled ze sv. Višarji (1972 m pohodlně dostupné za 3 h. z Trbiže) a ještě lépe z Kamenného Lovce (2079 m, malou hodinku z Višavji) informuje nás rázem o romantice dlouhého rozeklaného hřebenu se štíty jakoby přenešenými z Dolomitů, od nichž k patě údolí zdají se padati skalní stěny kolmo k údolí do hloubí 2000 m. Zrak téká s hory na horu až k záp. Chudé Paliči (2754 m) a nemůže se nasytit ani forem ani barev od sněhů v zaříznutých kuloarech do svěží zeleně bohatých lesů na boku a v údolích horstva.

Kdo chce pohodlně shlédnouti krásy této skupiny, dojede do stanice Ovčja Vsi (Trbiž-Pontebba), odkud údolím do cirku opravdu krásou a romantikou překvapujícího »Zajzery« (Za jezerem), jemuž málokterý jiný v Alpách vůbec se po bok postaviti může. V Zajzeře německá chata s hostinstvím. Zilský odbor našeho družstva získal mnohem výhodnější pozemek »Senožety«, na kterém vystaví úpravnou chatu.

Jako informační výstup doporučujeme Viš (2669 m), kterého nejsnadněji lze dosíci z Rablu cestou k Jezernímu údolí a odtud k chatě Findenigově. (Návštěva Rablu s krásným jezerem vůbec doporučitelná, buď z Trbiže 2 hod., neb přes sv. Višarje.) Z chaty Findenigovy dobrou stezkou poměrně snadno na štít s překvapujícím rozhledem (i moře). Sestup sedlem Přední Spranje (2122 m) obtížnější — a když kuloar pod sedlem jest zledovatělý, bez sekání stupňů téměř nemožný.

*

Skupina Kaninská leží paralelně s předešlou — mezi oběma krásné údolí v rakouské části zvané jezerním, v italské Raccolanou. Uprostřed údolí italská ochranná chata Nevea (hostinství) ve výši přes 1000 m. Vděčná jest tudy procházka z Rablu až do Chiusa Forte se střídavou a jímavou horskou scenerií téměř stále lesem.

Výstupy na Kaninskou skupinu se severní strany nejlépe z chaty Nevei. Pro informaci stačí návštěva Prestrelenu (2499 m). Kolem Bela Peči na sedlo Preval, odtud na štít. Při sestupu do Bóvců pozná chodec vlastní charakteristický ráz skupiny, rovnající se úplně známému »Kamennému moři« v Alpách Berchtesgadenských. Sestup tudy jest dlouhý, úporný a úplně bez vody. — Výstup na Kanin (2592 m) z Nevei jest zajímavější, však výhradně rutinovaným. Přenocování v Ricovero de Canin dovoleno jen v průvodu italského vůdce (z chaty Nevei), z Ricovera vede cesta přes příkré stěny Vršiče na štít Kaninu.

B) Karavaneky.

Dlouhý řetěz Karavanek bohatě zalesněný s holými zelenými štíty od jihu a příkrými stěnami skalními k severu poskytuje hojnou

příležitost k celé řadě snadných a vděčných výstupů. Již z Běláku jest zajímavá cesta přes Blaško jezero a Ločany (event. nocleh) na chatu Bertinu (hostinství), odkud na štít Kepy 2144 m. Poslední část cesty příkrá; poněkud rutinovanejší traversaje štít k západu sestoupí na sedlo Mlýnce a znamenitou cestou do Mojstrány (aneb z chaty Bertiny do Mojstrány).

Zce'la snadná a nemálo vděčná jest návštěva Golice (1836 m) ze stanice Jesenice; pod štítem chata německá s hostinstvím. Totéž platí o Stolu (2239 m), nejvyšší hoře v Karavankách, ku které se vystupuje ze stanice Žerovnické (neb Javorníku). Zajímavý jest odtud sestup Medvědíím dolem do Bystřice v Korutanech.

Krásný pochod pro rutinovanejší jest od štítu Golice stále po hřebenu přes Rožicu a Kepu do chaty Bertiny značenou cestou.

Ve východní části Karavank lze doporučit pochod Lubelským sedlem (1370 m), přes který vede říšská silnice. Povoze z Celovce do Podhoří na patě Karavank, odkud pěšky přes D. Lubel (ze silnice odbočit a projít žlebem interessantním) opět přes sedlo do Tržiče v Kráňsku. Krásná scenerie s pěknými výhledy. Z Tržiče značenou stezkou přes Javornické sedlo do Jezerska.

Z Jezerska upravil náš odbor několik výstupů v Karavankách, z nichž nejvíce konaným jest na Vernikov Grintovec (rozhled po Karavankách, Saviňských a Julských Alpách), dále na Korošský Storžič (1762 m) vyžaduje již něco rutiny, na Kráňský Storžič (2134 m) z Javornického sedla a sestup na Bašelské sedlo, odkud romantickým údolím Podstořickým a Kokerským zpět do Jezerska. Odtud lze také značenou cestou (naším odborem) přes Korte na Obir (2141 m), pod jehož štítem chata Rainerova (hostinství). Sestup eventuálně do Grafensteínu, stanice dráhy Celovec-Maribor.

Karavanky jsou neprávem zanedbávány, což mi každý přisvědčí, kdo se pokochal tam turami; v některých částech, jako v řetězu Košuty, Vrtače, Zelenice, Begunšice, dosud málo jest vykonáno turistických prací a opatření také místy dost primitivní, avšak rostoucí stále návštěvou i tyto poměry se zlepšují.

C) Saviňské Alpy.

Saviňské Alpy nazvati lze nádherným zakončením alpského světa na východ; imponují svou výškou, malebným, romantickým útvarem rozeklaných štítů a ostrých hřebenů, svými obrovskými skalními stěnami zejména k severní straně, nádhernou lesů, bystřinami a přeskvostnou scenerií údolní. Překvapen k nim pohlíží, kdo poprvé sem přišel a nové a zase nové půvaby tu nalézá, kdo se k nim rok za rokem vrací. Valnou svou částí náleží ke Korutanům, částí k Štýrsku a Kráňsku. Zde jest pracovní pole českého odboru alpského, a sice v části národně ohrožených Korutan, o kterou v posledních letech vášnivě usiloval německorakouský Alpenverein. Český odbor zbudoval pod stěnami Grintovce vzornou ochrannou chatu, vystavěl celou síť stezek a cest, opatřiv celé daleké okolí slovin. orientačními tabulkami, úhrnným nákladem 30.000 K daleko převyšujícím.

Výstupy a přechody v Saviňských Alpách vlastních vyžadují vesměs vytrvalosti a většinou již rutiny, některé pak úplně vyskolenosti. Nejsnadnější výstup na Grintovec (2559 m) jest od Povšnera cestou k Suchodolníku na Kokerské sedlo (Zoisova chata, hostinství), odtud na štít. Beze všech obtíží jest pak sestup z Kokerského sedla k Uršičovi u pramenů Bystřice (nádherná scenerie). Na Grintovec z Jezerska přes českou chatu jest výstup nesrovnatelněji zajímavější, vyžaduje však bezzávatnosti, ač stezka až na štít jest úplně zabezpečena lany a klíny, tak že turista na žádném místě není exponován. Cesty jsou vesměs značeny, však všude jest pro první návštěvy vůdce nezbytný. Rozhled z Grintovce úchvatný.

Výstup na Skutu (2530 m) týmiž cestami jako na předešlý; štít ten jest východně od Grintovce, rozcestí nad Zoisovou chatou, aneb, přichází-li turista z české chaty, na Mlynářském sedle. Od sedla toho lze po skalních hřebenech se stále volným rozhledem až na Skutu.

(Výjimečně upozorňujeme úplně vyskolené turisty na jeden z nejkvostnějších alpských pochodů hřebenových vůbec, a možno ojedinelý v Alpách, po upravených stezkách od štítu Kočny na Grintovec, přes Dolgi Hrbet a Strucu na Skutu, odtud Turským žlebem na Okrešeli. Připomínáme, že sestup ze Skuty jest závratný a neméně i Turským žlebem na Okrešeli. Turský žleb (úzká skalní průlina, příkrá, věčným sněhem naplněná) upraven byl nákladem 2400 K Saviňským a částečně i českým odborem. Sestupuje se po železných stupátkách v kolmou stěnu vysoko nad sněhem upevněných.)

Vděčný pochod jest z Kamniku (stanice dráhy vicin. z Lublaně) údolím Bystřice k Uršičovi k pramenům Bystřice v nádherném horském lesnatém koutu se stěnami a štíty Skuty, Strucy, Grebenu a j. Mohutný pramen tu tvoří modrou tůň v poloze skvostné, při němž se nalézá turistická chata (nocleh, jednoduché opatření). Od Uršiče výstup na Kamnické sedlo (staví se tu větší slov. ochranná chata), a sestup příkrý, místy bezzávatnosti vyžadující k Okrešli (něm. chata ochranná). Z Okrešle do proslaveného údolí Logarského kolem vodopádu Rinky. Od Uršiče možno vystoupiti ku Kocbekově chatě a odtud na Ojstřici (2350 m), nejvýchodnější horu Alp vůbec, s krásným rozhledem. Rutinovaní mohou přes Škarje sestoupiti v údolí Logarské.

Kdo se v Jezersku poněkud déle pozdrží, neopomene navštívit snadné a velmi vděčné hory Goli Vrh (1789 m), Veliki Vrh a Skuber, vesměs nejvyšší polodenní výlety. Snadný a vděčný pochod jest také z údolí Hoření Kočny přes Jenkovo sedlo do údolí Belského, dále na Pavličevu stenu (1656 m) a přes Pavličovo sedlo do Logarského údolí.

*

Píšeme pro první orientaci a rozumí se, že jsme jen vybírali z bohatství slovanských Alp, a že z výstupů připomenuty pouze takové, které se nám zdály právě vhodné k první orientační cestě. Celé oblasti, jako Karnské Alpy, okolí Dobrače, Raducha, Pohorje, Setica a j. jsme prozatím pominuli — to vše si doplní turista po první vlastní návštěvě našich nádherných hor. Stať měla zůstatí průhlednou i byla by trpěla přílišným hromaděním.

IV.

Jiné otázky v příčině běžné orientace má turista, který reflektuje na delší pobyt, a jiné, kdo se chce na slovanské horstvo jen tak letmo podívat. První hledává nějaké prozatímné centrum, které by se hodilo také k delšímu usídlení — a v té příčině upozorňujeme na Bled, kde po celé léto jest stálá a četná česká kolonie. Poloha na břehu jezerním uprostřed horstva krásná, příležitost k půvabným procházkám i výstupům hojná, opatření v četných hostincích od prostého do hotelu prvé třídy podle chuti turistovy, lázně a plovárny jezerní s vodou 18°—24° C. komfortní. Hostinec Petrnělav, hotel Petran, hotel Louisiny lázně a j. Jezersko v Korutanec, k němuž lze nejpohodlněji dospěti z Kráně (Krainburg), odkud pravidelná osobní doprava poštou, aneb od severu ze stanice Železná Kaple. Jezersko leží téměř 900 metrů nad hl. moře v překrásném údolí bohatě zalesněném na patě romantického řetězu Saviňských Alp. Opatření v hostinci p. Muriho a Stullera jednodušší, však úplně vyhovující. Kdo reflektuje na klid a nečiní nároky na společenské zábavy a p., nalezne zde, co hledá. V srpnu nutno dříve byt objednat.

Trbiž jako villegiatura i jako východiště do hor vykazuje se četnými hostinci a hotely.

Turistický dům na Bochyňském jezeru — hotelík komfortní s výtečným opatřením, však již s vídeňskými cenami. Poloha krásná na lesnatém břehu jezera, úplně klidný pobyt, společnost nečetná, německá převahou.

V.

Pro turistu, který není alpistou a který chce pouze krátce z mírných tur poznat horstvo, radíme následující pochod:

Z Trbiže na Sv. Višarje (1792 m), odtud eventuelní výstup na Kamenného Lovce (2079 metrů) a sestup do úchvatného dolu Zajzery a zpět do Trbiže. Odtud pěšky na překrásná jezera Klánská pod stěnou Manharty; zpět na stanici Belapeč a drahou do Mojstrány.

Počítá možno také jinou variantou k témuž cíli a sice pochodem hned z Běláku na Blažko jezero (Faaker See) a přes Ločany k chatě Bertině pod Kepou v Karavankách. (Krásný pohled na Julske Alpy.) V chatě nocleh a ráno sestup do Mojstrány.

Z Mojstrány procházka do údolí Vrat (vodopád Peričnik) k Aljažovu domu a zpět. Odtud drahou (nebo pěšky údolím Radolny 5 hod.) do Bledu. (Pohov.) Z Bledu na Bochyňské jezero k vodopádu Savice a eventuelně pohodlný výstup na Černou Prst (s krásným rozhledem až k moři).

Z Bledu do Kráně, odkud poštou do Jezerska (aneb jen do Kokry a druhou část cesty pěšky vděčným romantickým údolím Kokry). Z Jezerska výstup na českou chatu — aneb Malý Grintovec, Veliký Vrch, přes Jezerní sedlo do Železné Kaple na dráhu.

VI.

Pro turistu v horských túrách vyškoleného, opatřeného řádným alpským výstrojem, který nedisponuje časem, navrhujeme následující program s připomenutím, že vůdce na veškeré jmenované výstupy jest nezbytný: Z Běláku odpoledne na Blažko jezero, odtud do Ločan na nocleh (prosté hospody). Ráno cestou k chatě Bertině a na Kepu (2144 m) v Karavankách, odkud krásný širý rozhled, zejména instruktivní na Alpy Julske. Výstup z Ločan vyžaduje 5 hodin. Sestup k východu na sedlo Mlýnce 1582 m a stezkou naším odborem značenou do Dovje-Mojstrány. Odtud drahou do Belapeči, pěšky ke Klánskému jezeru (nevyrovnatelná scenerie) a výstup přes Travník na Mangart (2678 m); sestup přes Mangartskou chatu na Predel a do Rablu (dobré opatření). Z Rablu pěšky do Trbiže, drahou do Dovje-Mojstrány a výstup odtud údolím Kotu nebo Kermy na Triglav (2865 metrů), s něhož rozhled náleží k nejkrásnějším a nejrozsáhlejším v Alpách vůbec. Přenocuje se pod štítem Triglava v chatě slov. Kredarici (2500 m), dobře opatřené a pohodlně zařízené. Sestup přes Velopolje (zde slovinská chata Vodnikova) k Bochyňskému jezeru. (Nocleh v turistickém domu neb hodinu dále v Bystřici.) Povoze (nebo pěšky) půvabným údolím Bochyňským do Bledu. Odtud drahou do Kráně, poštou do Jezerska (lépe poštou jen do Kokry a odtud pěšky romantickým lesnatým údolím do Jezerska). Výstup na českou chatu (nocleh), odkud zajímavý příkrý a místy závratný výstup po cestě dobře zabezpečené a roku minulého zlepšené na Grintovec (2559 m), nejvyšší horu Saviňských Alp. Sestup k Zoisově chatě (něm.) na Kokerském sedle a k Uršičovi v Bystřickém údolí k prameni Bystřice. Odtud rozkošným údolím do Kamníku a drahou do Lublaně.

*

Úrazy v Alpách r. 1903.

Sestavil Dr. O. Laxa.

B) Z příčin objektivních.

(Dokončení.)

Náhlá nepohoda způsobila tyto úrazy:

1. 30. června donutila bouře pozdě odpoledne náhle vypuknuvší Dra. Pavla k noclehu ve skalách Gantkofu. V noci pravděpodobně vyklouzl a spadl přes 50 m vysokou stěnu a zabil se.

2. 30. června vystoupilo 9 německých studentů na Mont Blanc, však hroziící nečas přinutil je k rychlému vyhledání chaty na Aiguille du Goûter, když bouře vypukla, blesk do chaty udeřil a 7 studentů zasáhl. Z těch byli 4 popáleni, někteří oslněni. Večer a v noci zuřila bouře dále a ze strachu před novým udeřením strávili studenti noc před chatou. Druhý den překažen byl sestup nedostatkem piklů, které studenti z chaty odstranili ze strachu, aby nepůsobily jako hromosvod. Uložili je venku, kde však je sněh tak pokrýl, že marně po nich pátrali. Ačkoli po celý den dávány signály do údolí, přece nebyly pozorovány a turisté museli noc v chatě strávit. Teprve 2. července pospíšili četní vůdci a dopravili studenty do údolí.

3. 17. srpna vystoupili bez vůdce dva Poláci na Breithorn (Bernské A.). Při sestupu nastalo špatné počasí, které tak je zdrželo, že teprve po 8. hodině večerní dosáhli ledovce. Nebezpečná puklina je přinutila přenocovat pod širým

()

nebem. Druhý den při pokusu proniknouti jiným směrem, spadli přes ledovcovou stěnu, pod níž těžce zranění zůstali ležeti. Jednomu z nich podařilo se přece dosáhnouti chaty mutthornské, odkud vypravená expedice zachránila druhého turistu.

4. 19. srpna o poledních vystoupil turista Dams z Berlína s vůdcem Ganahlem na Zimbachšpici. Asi $\frac{1}{4}$ hodiny před dosažením vrcholu nastala silná chumelenice a proto nastoupen po 10minutovém odpočinku návrat. Nečas značně cestu zhoršil a turista se tou měrou znavil, že před posledním obtížným místem prohlásil, že dále nemůže. Vůdce jej zabezpečil, jak nejlépe mohl a sám ulehl nedaleko. Probudiv se, našel D. mrtvého. I chtěl sestoupiti do chaty sarottské, než v šeru večerním zbloudil a teprve po dlouhém namáhání dorazil v noci do Sarottly, chatu však nemohl najíti a tak byl nucen i druhou noc strávit pod širým nebem. Třetí den dorazil k chatě a odeslal zprávu o neštěstí do údolí. Tam zatím byli oba pohřešováni a vypraven záchranný sbor, který našel ve skalách zmrzlého turistu a v chatě vysileného vůdce.

Nezaviněným způsobem nastaly úrazy lavinami v těchto případech:

5. 21. března zasypala lavina tři horolezce jménem: Pöschl, Platter a Wolfarth při sestupu s Reitherspice. První dva z nich zemřeli, poslední byl pouze zraněn.

6. Ačkoli 22. listopadu zuřila na Rax sněhová bouře, byla chata Karla Ludvika přeplněna lyžaři. Mezi nimi byl se dvěma přáteli Dr. Löwenbach, alpista prvního řádu. Když bouře nepřestávala, vydali se k návratu do údolí. Při traversování sněhového pole uvolnila se velká část jeho a strhla Dra. L. a Krause. Tento se brzy ze sněhu vyprostil, kdežto Dr. L. zahynul. Připomenouti sluší že místo, kde se neštěstí přihodilo, bylo Dru. L. důkladně známo, neboť je tu zimu několikrát navštívil.

Četné úrazy způsobeny byly pádem kamení:

7. 16. května sestupovali mnichovští turisté s Ruchenköpfen (Schliersee), při čemž chtěl jeden z nich, jménem Schwind, ostatní fotografovat. Předěšel společnost, když v tom spadl shora kámen a zranil jej na krku a obličej.

8. Při výstupu na Gamshalt (Kaisergebirge) v místech, zvaných »Grüne Rinne«, uslyšeli horolezci 24. srpna ve výši pád kamení. Poněvadž se domnívali, že kamení uvolnili kamzíci, pokračovali v tuře. Za nějakou dobu spatřili, kterak v západním úbočí severního hřebene uvolnil se balvan, načež se obnovil pád kamení a s ním postřehli, kterak padá lidské tělo. Zanechali další tury a sestoupili k mrtvole, v níž zjištěn právník Carl ze Strassburku.

9. Pádem skalního balvanu byl lehce zraněn v srpnu na Rosshornu (Rieserferner) úředník Schwarz. Se dvěma přáteli vystupoval komínem, když právě nad ním uvolnilo se část skály. Přátelé naň volali, aby se zachránil, Sch. leknutím pustil se zachytu a spadl asi 12 m hluboko právě na sřícený balvan; na štěstí zranil se lehce.

10. 8. září vydali se turisté Pollano, Cornaglia a Perotti na Rocca Bernanda. Při šplhání skalní rýhou spadl ledovcový balvan prostoupený kameny na předního Pollano a usmrtil jej. Ostatní spadli asi 20 m hluboko. C. zlomil si pádem nohu, však se ve skalách zadržel a tím pomohl též Perottimu, s nímž byl lanem upoután. Sestup byl velmi obtížný a mohl být jen zvolna prováděn. Následkem toho zastihla turisty ve skalách noc a přinutila je k bivaku. Druhý den pokračováno v návratu a teprve večer dosažena pata skalní stěny. Perotti spěchal pro pomoc, než nedosáhl údolí pro nastávající temnotu a tak museli ještě jednu noc strávit pod širým nebem. Teprve třetí den záchranný sbor dopravil raněného do údolí.

Uvolnění zachytu a stupu bylo loni rovněž příčinou četných úrazů.

11. Při předlonské katastrofě na pohraničním ledovci Monte Rosa zachráněný alpista Steiger, kde dva jeho druzi (Flender, König) zahynuli, prováděl loni 10. června výstup na Balmhorn po severním hřebenu za přítomnosti

nosiče Minniga. Při šplhání chtěl se vysunouti na velkou skalní plotnu, tato však se ulomila a strhla S. do hlubiny, kde zahynul.

12. 1. srpna zúčastnil se s jinými horolezci výstupu na Fermedaturm též student Palme-König. Při sestupu byl posledním, ježto však chtěl druhý den zúčastniti se ve Sv. Ulrichu slavnosti akademické sekce vídeňské, snažil se ostatní předjet. K tomu cíli sestoupil do skalní rýhy, kde však zaujal špatné postavení. Při šplhání vylomil se zachyt a König sjel po skalách několik metrů dolů. Poněvadž nemohl se udržeti, snažil se seskočiti. Pokus se nezdařil, neboť uvízl nohama ve skalách, takže se převrátil, narazil hlavou na skály a zabil se.

13. 8. září zahynul na Hochtoru (Gesäuse) zkušený alpista Laubheimer vylomením balvanu.

14. Čtyři vynikající vídeňští alpisté, mezi nimi jedna dáma, podnikli 27. září výlet na vídeňský Sněžník. V tak zv. »Bürckekaminu« stoupal Dr. A. Beck první, za ním jeho bratr, pak manželka prvního a posledním byl Gogl. Když Dr. A. B. chtěl se vysunouti na velké balvany v komínu zaklíněné, tážal se jeho bratr, zdali se přesvědčil, jsou-li pevné. »Jako železo,« zněla odpověď; avšak při výsunu přece četné velké balvany se uvolnily a oba bratry strhly do hlubiny. Na dně komínu nalezen Dr. A. B. s roztržitou lebkou, jeho bratr pak níže značně zraněn. Dámou přivolána byla pomoc z chaty Baumgartnerovy a zraněný donesen do údolí.

Prolomení do ledovcových puklin zaznamenáno:

15. V srpnu spadl na Rauchkofelu (Rieserferner) do ledovcové pukliny herec Telemann, ačkoli byl k vůdci a ke své choti připoután. Lano se přetrhlo a herec utrpěl lehká zranění.

16. V září při přechodu přes Dorferkees upozoroval vůdce Jan Untersteiner na ledu obruč sněhovou, přeraženou hůl a z ledovce vyčnívající botu. Pátráním dalším objevena mrtvola jeho bratra Ondřeje Untersteina, který provázal turistu 30. června 1890 na Vel. Venet a ke Kürsingerově chatě, kdež vůdcovství převzal jeho bratr Jan a on chtěl vrátiti se přes zmíněný ledovec. Od té doby byl Ondřej pohřešován. Spadl do pukliny ledovcové, v které teprve po 13 letech byl nalezen.

C) Z příčin neznámých.

1. 10. března poranil se ve skupině palské turista Sperandio.

2. U chaty Berlínské nalezena mrtvola mnichovského turistu Gütze, který v zimě podnikl sem výlet na lyžích.

3. 22. července smrtelně se pádem zranil u Tuxeského sedla (Zillerthal) syn továrníka z Norimberka, jménem Spaar a brzy potom zemřel.

4. 28. července spadl holičský pomocník Kronger na Untersbergu a tak se zranil, že nemohl sestoupiti a musel ve skalách noc strávit. Teprve druhý den zaslechl jeho volání a snesen byl do údolí.

5. V červenci vydal se na geologický výlet do friburských Alp farář Hoffmann, při čemž spadl a zabil se.

6. V červenci spadli na Monte Baldo turisté Passerini a Bretonico a zahynuli.

7. 2. srpna šplhal obtížnou stezkou (»Malersteige«) na Rax stavební technik Schmid, spadl a zabil se.

8. 17. srpna našli turisté při výstupu na Parscieršpici blíže Grinnerferneru pod balvanem kabátec, ruksak a pikl. Po delším pátrání objevena mrtvola chirurga Greisse z Mnichova, který při sestupu zahynul.

9. Na Pizzo del Diavolo (Bergamské Alpy) udál se 23. srpna tento případ: Milánský knihtiskař Tradati pokoušel se s vůdcem o výstup se strany jiho-východní. T. šplhal napřed a dosáhl místa obtížného. Pojednou zaslechl jeho průvodce volání o pomoc. Rychle pospíšil v místa, odkud volání se ozývalo, a tu spatřil, jak T. visí na skalním výstupku, kamž byl spadl, při čemž zlomil si ruku. Průvodce byl vybidnut, aby běžel pro pomoc, sotva však učinil několik kroků, křičel T., že se neudrží a v nejbližším okamžiku sřítí se na ssutky, kde mrtev zůstal ležeti.

10. V srpnu vystoupil Angličan Fitzgerald na Monte Rosa s vůdcem Almerem a jeho synem. Při sestupu spadl turista přes skalní stupeň a zranil se. Pádem strhl mladého Almera, než otec je zadržel a zabránil tak dvojmu neštěstí.

11. V srpnu těžce se zranil na Zugšpicí turista Schmidli z Bernu pádem přes skalní stupeň.

12. Téhož měsíce nalezena pod Jaufenšpicí mrtvola neznámého horolezce.

13. Zkušený alpista Tatzel z Berlína vydal se do skupiny Geissleršpic a byl od 8. září pohřešován. Teprve 26. září nalezena jeho mrtvola pod východní stěnou hory Fermedaturm.

14. Pádem s Graucs Nöckel (Rieserferner) těžce se zranil v říjnu Goller z Bernu.

Pohřešují se:

1. Od 11. července praktikant soudní Mayer, který bez výzbroje odebral se konati horské tury do Alp.

2. Od 19. srpna vládní assessor Vogel z Kasselu, jenž vydal se z Kortiny na výlet do travenanského údolí.

3. 1. září vystoupil bez vůdce z chaty Konkordie na Jungfrau student Stumpf. Do chaty se vrátil a sdělil, že sleze též Finsteraarhorn a od té doby jest neznámý.

4. Od 5. září pohřešuje se Proctor z Anglie. Navštívil Gitztal a poslední zpráva jest z chaty taschachské, odkud, ač zrazován, vydal se přes Sexegertenferner.

5. 9. října opustil hotel Kaiserstein na Vídeňském Sněžníku mladík Minko z Haliče a zpět se nevrátil.

Dle uvedené statistiky r. 1903. postihly úrazy v Alpách 143 lidí a z těch 76 zahynulo, 62 bylo zraněno a 5 se jich pohřešuje.

Celkový počet úrazů převyšuje opět čísla loni uvedená, avšak v případech, jež končily smrtí, vidíme úbytek, neboť r. 1902. přišlo v Alpách k úrazu 136 lidí a z těch 82 zemřelo. Ovšem naše statistika není úplnou, zejména v úrazech, jež udály se v horách jiných a které proto vůbec v úvahu nebereme. Než i počet úrazů poloalpistických nebude správný, neboť časopisy alpistické, z nichž naše statistika je sestavena (Mittheilungen d. d.-ö. Alp., Alpina, Revue Alpine) omezují referáty o poloalpistických úrazech na míru nejmenší. Můžeme tedy za to míti, že skutečný celkový počet úrazů čísla tuto uvedená převyšuje.

Největší důležitost pro alpistu mají však úrazy ve vysokých Alpách, o nichž lze se právem domnívat, že jsou v alpistických časopisech v plném počtu uváděny a lze tudíž za to míti, že také naše údaje nebudou se od skutečných mnoho lišiti. Tak loni přihodilo se ve vysokých Alpách 95 úrazů, při čemž bylo zabito 44 lidí, kdežto r. 1902. z celkových 97 úrazů připadla 52 úmrtí. Při tom nebyl brán zřetel k osobám pohřešovaným.

Každým rokem se opakující vzrůst úrazů nenalézá loňského roku nového dokladu, což v tom případě, že uvedená statistika úrazů ve vysokých Alpách je správná, dá se jedine vysvětliti špatným počasím v západních Alpách v létě a na podzim, které četné tury učinilo nemožnými. Tomu nasvědčuje také následující okolnost. Západní Alpy, jakožto nejvíce navštěvovaná část tohoto horstva, vykazuje téměř každoročně značnější počet úrazů, než Alpy východní. Než přihlédneme, jak tomu bylo roku loňského. Kdežto v Alpách východních napočítáno bylo 70 úrazů a 34 smrtelných případů, jeví západní část pouze 25 úrazů a 10 mrtvých, tedy počet asi třikrát menší. Jest tudíž oprávněna domněnka, že zmenšení počtu úrazů ve vysokých Alpách stalo se nepohodou, panující v létě a na podzim ve Švýcarech.

Přihlédneme-li ku příčinám úrazů, vidíme, že zahynulo osob

příčinami subjektivními	22
» objektivními	11
» neznámými	11

Opakuje se každoročně zjištěný ukaz, že příčiny subjektivní, hlavně neopatrnost, je hlavní příčinou četných úrazů v Alpách.

Za přítomnosti vůdce zahynulo pouze 6 osob, osamělých pak 17 osob, nejvíce úrazů stalo se ve společnosti jiných a sice 22 případů smrtelných.

Téměř každým rokem se opakující zjev, že největší nebezpečí jest ve společnosti, neboť vzrůstá odvaha, což v případě, že není přítomen zkušený alpista, může míti v zápětí následky neblahé. Za přítomnosti vůdce staly se smrtelné úrazy na Bernině, na Dachsteinu, na Cima Ombretta, na Zimbachšpicí a na Pizzo del Diavolo.

Případ na Dachsteinu a Cima Ombretta způsoben byl turisty samými, kteří si zjednali vůdce tury neznalého, případ na Bernině způsoben byl rovněž vinou turistů, patrně nedostatečnou výškoleností. Náhle zavládnuvší nečas na Zimbachšpicí znivil turistu do té míry, že dále nemohl a zmrzl. Z uvedeného patrně, že na vrub vůdce nelze žádný z případů těch počítati až na úraz přihodivší se na Pizzo del Diavolo, o němž zpráva není náležitě jasná, aby úsudek mohl býti pronesen.

Nenadálé nebezpečí, které i opatrného a zkušeného alpistu může bez jeho viny postihnouti, jako pád lavin, kamení, uvolnění záchytu, stupu, náhlá změna počasí a prolomení se do puklin ledovcových způsobily i loni úrazy. Než jednotlivým případům lze činiti výtku, že nebezpečí dalo se předvídati a mohlo se mu předejiti, takže některé z nich, jako případ na průsmyku napliském, kde lavina zhubila 3 lidi, dále případ na Dachsteinu a Cima Ombretta, kde vypuknuvší nečas tragicky dokončil neopatrné počínání turistů, projednány byly v odstavci o úrazech z příčin subjektivních.

Přihlédneme-li k nim zde při souborném rekapitulování neočekávaných nebezpečí ve vysokých Alpách, vidíme, že zahynulo lidí

lavinami	6
pádem kamení	2
náhle vypuknuvší nepohodou	4
uvolněním stupu neb záchytu	4

Celkem 16 případů smrtelných, tedy číslo, které se mnoho neodchyloje od oněch, již byla zjištěna v posledních letech a která se pohybují v úzké hranici od 11—18.

Z letošní statistiky, jako minulá léta, vyplývá pro toho, kdo chce konati tury ve vysokých Alpách, aby uvážil svůj zdravotní stav a své síly, nezanebdával nutnou výzbroj, zaopatřil si zdatného vůdce a pozoren byl panujícího počasí.

Ovšem opatrnostmi těmi neodstraníme nikdy nebezpečí nenadálé; avšak dle dosavadních zkušeností jest toto tak nepatrné, že rovná se téměř objektivnímu nebezpečí, jemuž jsou vydáni chodci v městech s elektrickými drahami, automobily, špatnou dlažbou a padajícími částkami domů na chodníky.

*

Zprávy o turách, jež vykonali členové českého odboru Slov. Pl. Družstva.

Pan MUDr. Vilém Jandl. 10./8. Sexten—chata Szigmondiho. — 11./8. přes sedlo Bülelovo do chaty 3 Zinnen, výstup na prostřední, nejvyšší Zinne (3000 m), sestup k jezeru misurinskému. — 12./8. Tre Croci—Cortina d'Ampezzo—vrchol Nuvolau (2587 m). — 13./8. Caprile—soutěska Sotogude, sedlo Fedaja. — 14./8. výstup na Marmolatu (3344 m), sestup na sedlo Pordoi, odtud na Sella—Sta. Christina—Waidbruck. — 18./8. Courmayeur—Mont de la Saxe (2358 m). — 19./8. Courmayeur—Col du Géant (3371 m). — 20./8. Courmayeur Col de la Seigne (2512 m) Chapiu. — 21./8. Col du Bonhomme—St. Gervais—Chamonix. — 25./8. Chamonix—Grands Mulets (3057 m).

Pro letošek hledá p. Dr. Jandl na cestu 1 neb 2 společníky zkušené. Reflektanti rače se přímo obrátiti k p. MUDru. Vilému Jandlovi ve Frýdlantu na Moravě.

*

Ze slovanských Alp.

Naše nové cesty a stezky. Ještě na jaře upraví vůdce Vavřinec Potočník cestu kolem potoka z Horního do Dolního Jezera. Bude to krásná, stinná, pohodlná promenáda kolem kaskad a vodopádů, příjemná zvláště za horka, s romantickými sceneriemi i krásnými výhledy. — Cesta od Jezerního Vrchu na Goli Vrh, kterou lonského roku pro jiné zaměstnání nemohl Potočník provést, bude zřízena letos jistě. I tato cesta bude jen nevelkým výstupem beze všech obtíží, povede krásným lesem po hřebenu, a bude mít mnoho výhledů na sever i na jih ke hlavnímu řetězu Saviňských Alp. — V červenci počne se tračovatí stezka ze saviňského sedla i z Jenkovy planiny na Babu, a bude-li možno, provede se také letos. Po zřízení její budeme mít kolem našeho letního sídla velkou okružní cestu po celém kruhu nejbližších vrcholů a hřebenu nad údolím, o níž psali jsme v lonském dubnovém čísle. — Také na korošský Stořic bude provedena nová stezka po hřebenu od jižní strany, aby nebylo třeba obcházení celý vrchol po cestě dosavadní, jež v poslední delší části vydána je příliš slunci.

Návštěva Jezera, českého sídla v Korutanech, bude letos dle přihlášek velmi četná, tak že bude dobře, když ti, kteří chtějí v Jezero strávit delší čas a nemají objednaný byt, učiní tak brzy. Kasino p. Muriho i hostinec Stullerův poskytuje příjemný pobyt; kromě toho ve vile Stullerově vedle Kazina, u statkáře p. Makeka, na nové i staré poště jsou letní byty, ba i jinde.

Kráňská sekce D. Ö. A. V. pořádala loni v Mojstraně a v Bochyňské Bystrici schůze vůdců; kromě toho byla konána s vůdci a aspiranty z Kráňské Gory praktická cvičení blíže Vossovy chaty. Vůdcovský běh v Běláku navštěvovali čtyři mladíci z Kráňské Gory. — Celkové výlohy na rozšíření chaty pod Golici činily 10.556 K.

Z Tržiče na Košutu a z Tržiče na Dobroč v Karavankách označeny byly cesty akademickým kroužkem našeho odboru. Označení stalo se na základě dohodnutí kroužku s kráňskou podružnicí.

V Bledu a v Kráni postaví náš odbor orientační tabule svého působení, na nichž vyznačeny budou hory, údolí, řeky, potoky, chaty, cesty a stezky veřejné, jakož i naším družstvem postavené.

Sv. Višarje před 120 lety. Ve třetí části díla »Oryctographia Carniolica« píše Hacquet: Hodinu od Trbiže má vysoké pohoří několik předhor u tak řečeného vrchu Usharje, kde postaven je ve velmi značné výši kostel, který celé leto má velkou návštěvu. K výstupu na tento vrch je třeba as dvou hodin. Poněvadž je dosti příkrý, je tu všude mnoho chudých lidí, kteří za malý peníz vynesou nahoru lenochy, kteří nahoře chtějí vykonati pobožnost. Ty dvě až tři hodiny, jichž třeba je nahoru, sjedeme za čtvrt, nejdéle za půl hodiny v malých sánkách... Tak již tehdy bylo živo na cestě, již tehdy byly sánky obvyklé, a lenochů patrně muselo být tehdy mnoho.

V údolí Zajzery pod Višem a Montášem, o jehož krásách již několikrát jsme se zmínili, bude asi již letos Zilskou podružnicí Slov. Alp. Družstva postaven menší dům s hostinstvím a dvěma ložnicemi. Bohužel Zilská podružnice nemá dosud tolik prostředků, aby zřídila

velkou stavbu, ale záleží velmi na tom, aby v údolí tom učiněn byl aspoň počátek. Pamatujme při programu pro léto na návštěvu Zajzery; je toho nutně třeba, a turista shlédne tam tolik krásy, jako málokde. Pohodlná cesta pro každého vede takřka horizontálně daleko do údolí ze zastávky Ovčevsi nebo ze stanice Ukve mezi Trbiží a Pontebbou.

V Aljažově domu v údolí Vratském počne se koncem května upravovati zařízení vnitřní; v létě pak bude velká tato chata odevzdána turistům. Upozorňujeme ještě jednou, že důležitě jest, aby otevření chaty zúčastnil se velký počet Čechů. Shledáme se tam se Slovinci i s jinými přáteli slovanskými.

Ve vratském údolí byly dle prof. J. Frischaufa v letech čtyřicátých minulého století lepší cesty, než dnes. Tehdy dopravovalo se množství dříví k údolí Sávy a polní hospodářství bylo provozováno i docela blízko nynější chaty Aljažovy. — Prof. Frischauf znovu urguje v »Laib. Zeitg.«, aby zřízena byla řádná cesta mezi Mojstranou a Aljažovou chatou za pomoci státu a země, aneb aby aspoň prozatímne byla cesta dosavadní upravena.

Ve Vodníkove chatě na Velem Polju pod Triglavem bylo loni 141 návštěvníků, z nichž bylo 72 Slovinců, 38 Němců, 26 Čechů, 2 Chorvati, 2 Vlaši, 1 Polák. Chata, ve které již druhý rok bylo hospodářství od 15. července do konce srpna, je příhodným odpočinkem na cestě s Triglavu do bochyňského údolí. (Z Plan. Vestníku.)

Ve štýrském Pohorju (něm. Bachergebirge) má podravská podružnice S. P. D. pamětní knihy ve Sv. Urbanu, Sv. Duchu a v Žigetovu stolpu, ve kterém zapsalo se r. 1903 přes tři sta turistů.

Nový vůdce. Letošního roku zadala naše podružnice S. P. D. za autorisaci Janeza Černuty, sídlícího takřka v centru Julských Alp, ve Spodnjim Logu. Můžeme řečeného vůdce všem našim turistům, kteří letos do slovanských Alp zavítají, vřele doporučiti, a to i na tury nejtěžší. Jeť Černuta výborným znalcem skupin Mangartské a Kaninské, částečně Višské a Triglavské, jest obratným a bezpečným lezcem. Užiti možno ho při následovních turách: a) východiště Trbiž: Rabl-Predel-Mangartská chata-Mangart, Remšendol-Stožje (Vršické sedlo) Mangartská chata-Mangart, Remšendol-Beli potok-Mangartská chata-Mangart, Belapeč-Travnické sedlo-Mangart, Belapeč-Jezik (Lahnské prohbi)-Mangart-Rabl-Findennigova chata-Viš, Rabl-Nevea-Kanin, Rabl-Mangartská chata, Malý Mangart, Rabl- všechny vrcholy a sedla v řetězu Pležů (Lahnšpic), zejména: Veliki Hlebc, Špič, Grintovec, Velika Ruša, Visoka Spica atd.; b) z Logu: Mangartská chata-Mangart (obyč. cestou), t. zv. »hudou stezou«-Mangart, Koritnický Malý Mangart (váž ve vých. hřebenu Mangartském nad »Böse Scharterl« Gst.), Veliki Kot (sedlo), Jalovec (tura z Koritnice), na Plešivec, nebo Banh, nebo Goleževicu, nebo Konjskou Škrbinu, nebo Votli Vrh, vesměs obtížné tury, na Bricelj, velice těžká tura, Moženskou Černelu, Rombon atd. (na Kanin), Jerercu (Seekopf); c) z Bovce: na Kanin, Prestrelenik, Prevala, Rombon atd. Horské přechody: a) z Logu: do Belapeči přes Jezik (Lahn) nebo Travník, do Trenty přes Plešivec, Pelc a Koritem, do Jezerního údolí (Nevea, Rabl) Moženskou Černelou; b) z Bovce do Jezerního údolí (Nevea, Rabl) přes Prevala. Č.

Průvodce po Gorenjsku. Nakladatelství Lampretovo v Krání vydalo právě ilustrovaný spisek »Vodník po Gorenjsku«, který napsal »F. G.« Průvodce popisuje důkladně Lublaň i okolí, Kamnik, všechna místa mezi Lublaní a Trbiž s okolím, výlety z Bledu, údolí Vratské, výstupy na Triglav, údolí Planice, Klánská (Belapečská) jezera, vše zajímavým způsobem. — Spisku připojena je velká mapa Gorenjska v měřítku 1:75.000, velmi pečlivě zpracovaná, v níž zakresleny jsou všechny osady, samoty, chaty, salaše, cesty, mnoho stezek, horské hřebeny, vrcholy, dráhy — také již bochyňská dráha, která se staví, jakož i projektovaná dráha z Kráně do Trziče. Dle mapy té možno po kraji i v údolích dobře cestovati. Nomenklatura je slovinská, německé názvy, lišící se od slovinských, jsou vyznačeny. Vytknouti však sluší, že jména hor a míst severně od Karavanek označena jsou z valné části jen německými významy, ač jsou v kraji slovinském a obecně je užíváno výrazů slovinských v kraji tamějším, ba i u nás Čechů. To dá se ovšem napravit při vydání příštím, a spisek vítáme s radostí i přejeme mu hojného rozšíření.

Působení něm. a rak. Alpenvereinu v Slovanských Alpách. Kráňský odbor tohoto spolku alpského provedl r. 1903. tyto práce: V Saviňských Alpách byla cesta od Suhodolnika k Zoisově chatě v dolejší části opravena, cesta na Skutu podle Struci byla zabezpečena železnými záchyty; nově označeny byly cesty na Grintovec (Na Podeh) a na Skutu; na vrchol Kočny dána byla skříňka s pamětní knihou. V Karavankách byla upravena a zlepšena hlavní cesta k chatě na Golici a znovu označeny cesty na vrchol Golice; chata byla znovu zřízena, takže nyní upravena jest pro 30 turistů; okolo chaty přikoupen byl kus pozemku. V Alpách Julských vystavěna byla nová cesta z Velké Písnice ke stěnám Križe, cesta tato bude r. 1904. prodloužena; ve stavbě cesty od chaty Vossovy k Razoru bylo pokračováno až k vstupu do skal; označeny byly cesty od chaty Vossovy na vrchol Mojstroky, odtud na sedlo Trávnické, mnoho cest bylo opraveno a znova označeno. — Návštěva chat kráňské sekce něm. a rak. Alpenvereinu v roce 1903. byla: Deschmannova 251, na Golici 515, Zoisova 191, Vossova 368. — Rakouským klubem turistickým postoupeny byly sekci chaty Valvasorská na Stolu, chata Marie Terezie a chata Triglavská v dolině sedmi jezer (chata arcivévody Františka Ferdinanda). — Za účelem orientace postavil odbor novou tabuli Alp Julských a Karavanek na nádraží v Kráňské Goře a obnovil starou ve stanici Dovje-Mojstrana. — Družstvo »Karawanken« v Celovci, založené v listopadu r. 1903., čítá již 120 členů.

*

Dráhy.

Nová dráha horská na Wendelstein vystavěna bude do r. 1906. a sice z Feinbachu, kde bude mít připojení k elektrické dráze do Aiblingu. Stavbu bude prováděti ingénieur Strub z Curychu.

Na dráze štubajské pokročily práce tou měrou, že nejspíše počátkem letošního léta se na ní bude již jezdit.

Bavorskému sněmu byla bavor. ministerstvem podána předloha o stavbě několika nových dráh. Pro návštěvu Alp veliký význam bude mít dráha, jež vystavěna bude z Berchtesgadenu přes Schellenberg k hranici říšské a připojovat se bude k místní dráze Šolnohrady—St. Leonhard (Drachenloch).

Na silnici Tresenda—Edolo—Malè bude zavedena letos v době cestování poštovní doprava. Z Tresendy (372 m) stoupá silnice přes sedlo Aprica do výše 1181 m, odtud klesá k Edolu na 690 m, stoupá opět na sedlo Tonale a klesne konečně v Malè na výši 737 m.

*

Různé.

Německorakouský alpský spolek měl 15. března t. r. 303 odbory s 59.384 členy. Nejčetnější jsou odbory: Berlín s 2696, Drážďany s 1251, Lipsko s 1168, Mnichov s 3835, Norimberk s 1483, Vídeň (Austria) s 2631 členy. — V Čechách má spolek odbory v Aši (142 čl.), Ústí n. L. (62), Chebu (90), Jablonci n. N. (50), Boru (84), Karlových Varech (108), v Praze (429), Liberci (176), tedy 8 odborů s 1141 čl.

S Dent du Villard ve francouzských Alpách spadly v únoru ohromné kamenné laviny, které zatarasily vody řeky Doron, která hrozila následkem toho zničit celé město Moultiers. Nastalým silným tlakem vzduchu byly pobouřeny zdi jedné pily. Rychlou, ohromnou námahou bylo odvráceno nebezpečí

(Revue Alpine.)

V Briançonu, v departementu francouzském téhož jména, padal nedávno dle »Revue Alpine« na velké prostře (v délce asi 20 km) snih, který zanechal po sobě stopy, jakoby smíšen byl s červenavou hlinou. Ukaz podobný byl častěji v Alpách pozorován a vysvětlován všelijak.

Z Kavkazu. V č. 2. letošního ročníku »A. V.« zmínili jsme se o výpravě Rickmersové na Kavkaz, při čemž se jí podařilo vystoupiti na Ušbu. Ušba leží asi 30 km jihovýchodně od Elbruzu, na jižní straně velkého rozvodí středního Kavkazu. Obvykle přirovnáván bývá k Mont Cervinu (Matterhornu), má však dva vrcholy a jest vyšší; jest asi o 1000 stop vyšší a vystupuje nad Bečo do výše 11.000 stop, kdežto Mont Cervin pouze 9000 stop se zdvihá nad Zermattem. Jižního vrcholu Ušby dostoupiti lze pouze slezením příkrých skal, vysokých 6000 stop, k vrcholu Mont Cervinu nutno skal těchto slézt pouze 4000 stop. — Do konce let osmdesátých mělo se za to, že severní vrchol jest vyšší; měřením trigonometrickým však bylo zjištěno, že vyšší jest vrchol jižní; rozdíl mezi výškami obou vrcholů činí však pouze asi 3 m; dle ruských map měří severní vrchol 4694 m, jižní 4697 m.

Alpismus v Číně. R. 1899. založili němečtí kolonisté v Tsingtau spolek nazvaný »Bergverein Tsingtau«, který čítá již 170 členů. Zvláštním dohodnutím s něm. a rak. Alpenvereinem byl spolek tento r. 1900. prohlášen za podružnici Alpenvereinu. Spolek vystavěl v pohoří Laušanském chatu na »Mysu Naděje« ve výši 800 m; chatu navštívilo loni 154 osob, z nichž přenocovalo 64.

*

Zprávy spolkové.

Poslední společenský večer našeho odboru, pořádaný dne 11. dubna t. r., shromáždil četné členy i hosty, kteří v přátelské zábavě naposledy v této sezoně se sešli, aby vyslechli přednášku pana J. Krále »O Alžírsku«. Přednáška tato provázena byla četnými obrazy a to velice pěknými, takže vděčné posluchačstvo neskrbliho pochvalou svou. S nemenší radostí uvítána byla serie obrazů z Dolomitů, jež pocházela od známých odborníků, pp. Dra. B. Jedličky a ing. Al. Štěpána, členů našeho odboru; slovem doprovázel krásné obrazy pan Dr. Franta. Milými hosty večera byli pp. Kocbek, předseda Saviňské podružnice a Nerat, ředitel školy z Mariboru.

Výhody členů našeho odboru. Ředitelství bosensko-hercegovských státních drah v Sarajevě povolilo členům českého odboru Slov. Alp. Družstva na průkaz spolkovou legitimaci, fotografií opatřenou, na všech svých liniích 33 $\frac{1}{3}$ % slevy jízdného ve všech třídách v době od 1./4. do 15./10. každého roku.

Akademický kroužek zajímá se o studentské noclehárny. Prvý krok v tom směru učiněn v Srednjim Logu, kde hostinský pan Mart. Črnuta slíbil studujícím tyto výhody: V případě slabší návštěvy, když bude dosti pokojů k dispozici, přenechá některý z nich zdarma; v případě nedostatku pokojů, při event. návalu hostů jiných, přenechá pokoj studujícím za sníženou cenu (30—40 kr.). Kdyby snad se studujících dostavil větší počet a nebyl by u p. Mart. Črnuty dostatek místa, možno noclehovati také v blízkém Spodnjim Logu u pana Mik. Črnuty (za 50, příp. 40 kr.). — Jedná se také o noclehárnu na Predelu, v hostinci p. Wallasa, čímž by při výstupu na Mangart bylo užití německé chaty zbytečno, ale dosud zpráva o výsledku nedošla. — Zřízení noclehárny v Logu jest zásluhou p. Fr. Kokole, učitele v Logu. — Zprávy o dalších noclehárnách uveřejněny budou v »Alp. Věstniku« a v denních listech.

Rádná valná hromada Slov. Plan. Družstva bude se konati 11. května o osmé hodině večerní v národním domě lublaňském.

Odkaz Slov. Plan. Družstvu. Obchodník p. Ivan Rodé, nedávno zemřelý, odkázal družstvu 2000 K na stavbu chaty v Alpách Saviňských. Bud' čest památce jeho!

Pan mag. pharm. Josef Poici v Išlu, člen českého odboru Sl. Pl. Dr., jehož tury jsme uveřejnili, sděluje nám laskavě, že jest ochoten do hor se členy našeho odboru ve dnech, kdy není zaměstnán, zvláště k výstupům těžším. Kdo z našich členů chce tedy podniknouti výstup horský poblíž Išlu i ve Vysokých Turách, necht' užije laskavosti této.

*

Další výkaz o příspěvcích na českou chatu

pod Grintovcem v Alpách Saviňských.

Čistý výtěžek tomboly v roce 1903	K	238'09
Pan stavební rada Rybář	»	10'—
Smíchovský odbor Národní Jednoty Pošumavské	»	60'—
Pan I. Štěpánek	»	8'—
Slavný okresní výbor v Čáslavi	»	5'—
Pan Dr. P. R.	»	10'—
Slavná městská rada v Jičíně	»	6'—
Slavná městská rada v Kolíně	»	20'—
Slavný okresní výbor v Příbrami	»	10'—
Slavná banka »Slavia« v Praze	»	100'—
Paní Nietschová na Král. Vinohradech	»	20'—
Slavná městská rada v Plzni	»	40'—
Slavný okresní fond v Libochovicích	»	5'—
Slavná městská rada na Král. Vinohradech	»	20'—
Slavný okresní výbor v Karlíně	»	20'—
V Jezersku vybráno	»	28'13
Slečna Růžena Nekutová na Smíchově	»	20'—
Pan J. Skokan, vrchní inženýr v Praze	»	5'—
Pan MUDr. Fr. Kulhavý na Král. Vinohradech	»	10'—
Slavná První záložna na Vysokém Mýtě	»	20'—
Slavná Občanská záložna v Slaném	»	10'—
Slavná Tereziňská záložna	»	10'—

Snešeno . . K 675'22

Pan Luděk Vodička v Táboře	Přenešeno . . K	675'22
Pan stavební rada Antonín Landa	»	14'—
Slavný okresní výbor v Českém Brodě	»	4'—
Pan c. k. dvorní rada prof. Dr. Horbaczewski	»	10'—
Pan Dr. Karel Veselík 2 podily zápůjčky	»	14'—
Pan rada Leopold Mareš 5 tažených podílů zápůjčky	»	40'—
Pan Rudolf Böhm, úředník zemské banky v Praze	»	100'—
Pan Zdeněk Kuffner, professor v Roudnici	»	4'—
Slavný okresní výbor v Uhlířských Janovicích	»	4'—
Týž	»	20'—
Slečna K. Semerádová, učitelka v Praze	»	10'—
Slavný okresní výbor v Kouřimi	»	2'—
Pan prof. Fr. Nekut na Smíchově 2 tažené podily zápůjčky	»	10'—
Pan rada Leopold Mareš 4 tažené podily zápůjčky	»	40'—
Pan vrchní řídící Karel Hrazánek 4 tažené podily zápůjčky	»	80'—
Pan řídící Fr. Chodounský 3 tažené podily zápůjčky	»	80'—
Slavná Občanská záložna na Smíchově	»	60'—
Slavný okresní výbor v Libáni	»	50'—
Pan Fr. Sojka, vrchní úředník Hypoteční banky v Praze	»	5'—
Pan Karel Štádl, vrchní úředník České spořitelny v Praze	»	2'—
Pan stavební rada Rybář v Praze	»	5'—
Pan vrchní řídící Karel Hrazánek v Praze	»	10'—
Slečna A. Hynková, učitelka na Žižkově	»	10'—
Nejmenovaný ze Smíchova	»	4'—
Slavná Obchodní záložna v Praze	»	10'—

Čini . . . K 1.273'22
K tomu dle posledního výkazu . . . » 11.391'89
Čini v celku . . . K 12.665'11

V Praze, dne 29. února 1904.

Alpský Věstník vychází prvního dne každého měsíce, vyjímajíc červen, červenec, srpen, září, a zasílá se členům českého odboru slov. alpského družstva zdarma. — Předplatné na rok 3 K, pro členy klubů turistických 2 K. — Věstník vydává český odbor slov. alpského družstva řízením Dra. Bohuslava Franty na Smíchově, Ferdinandovo nábřeží č. 16. — Dopisy týkající se administrace Alpského Věstníku buďtež adresovány: Praha-III., Kampa 513. — Zakládající členové odboru platí 60 korun jednou pro vždy. Skuteční členové platí ročně 6 korun (první rok kromě toho 2 koruny zápisného). Příspěvky zasílají se českému odboru v Praze, 1947-II.

— Alpskou obuv —

pracuje a spravuje

RUDOLF KAŠKA,

nástupce Ant. Huňáčka

Praha-III, Nerudova ulice č. 257 (nad vojenským velitelstvím).

F. Skumauc vulgo **Šmerc**,
horský vůdce pro Julské Alpy a Karavanky,
doporučuje P. T. cestovatelům svůj

turistický hostinec

v Mojstraně, 10 minut od stanice Dovje dráhy Trbíz-Lublaň.